

**RAPORTET
PARLAMENT – QEVERI
NE NJE SISTEM
DEMOKRATIK**

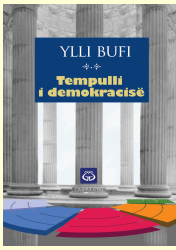

Tempulli i Demokracisë

Demokracia realizohet përmes:

*Parlamenteve të fortë,
Zgjedhjeve të lira dhe të drejta,
Mbrojtjes të të drejtave të njeriut,
Barazisë gjinore dhe jo-diskriminimit,
Shoqërisë civile aktive,
Partive politike efikase
Mediave të pavarura*

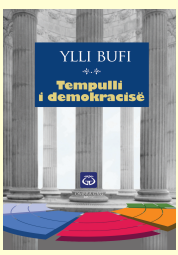
Tempulli i Demokracisë

Një parlament nuk garanton demokracinë, por nuk mund të ketë demokraci pa parlament.

Parlamenti është një institucion i demokracisë që mundëson ballafaqimin e ideve dhe opinioneve të ndryshme.

Parlamenti moderon tensionet duke ruajtur një ekuilibër midis kërkesave të kundërta për shkak të diversitetit dhe bën të mundur përfaqësimin e këtij diversiteti.

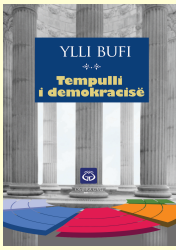
Tempulli i Demokracisë

---

*Nuk mund të ekzistojë një model i vetëm i
parlamenteve demokratike*

*Çdo parlament është produkt i historisë dhe kulturës
së vendit të tij*

*Ndërsa nuk ekziston një recetë magjike për ndërtimin
e një parlamenti demokratik, një konsensus
ndërkombëtar ka nisur të shfaqet, në lidhje me
kriteret për vlerësimin e parlamenteve demokratike*

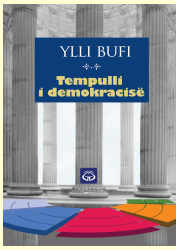

Tempulli i Demokracisë

Përtej veçorive të një parlamenti nacional, që të konsiderohet demokratik, parlamenti duhet të plotësojë disa kriterë të rëndësishme:

- Të jetë përfaqësues.*
- Të jetë transparent.*
- Të jetë i arritshëm nga publiku.*
- Të jap llogari.*
- Të jetë efikas.*

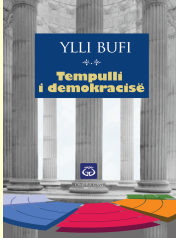
Raportet Parlament - Qeveri

Demokracitë e sotme parlamentare karakterizohen nga mënyra se si vendimmarrja politike ndahet midis parlamentit dhe qeverisë.

Megjithëse funksionet e tyre konturohen në Kushtetutën e çdo vendi, realiteti është më shumë një ndërveprim midis tyre.

Kufiri ndarës midis pushteteve është mjaft poroz dhe shpesh ekuilibri relativ midis këtyre dy pushteteve është i vështirë të vendoset.

Raportet Parlament - Qeveri

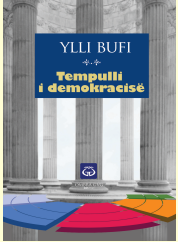
Parlament apo Qeveri e fortë?

Ekulibri si në një “enë komunikuese”:

Rënia e parlamentit = Sundim i qeverisë

“Parlament i fortë” do të thotë të ketë pushtetin e duhur:

- *Pushteti si kapacitet: të disponosh të drejtat juridike dhe burimet (financiare, njerëzore dhe organizuese) për të përmbushur funksionet kushtetuese.*
- *Pushteti si marrëdhënie: të disponosh në mënyrë të mjaftueshme pushtetin dhe pavarësinë për të kontrolluar me efikasitet veprimtarinë e ekzekutivit.*

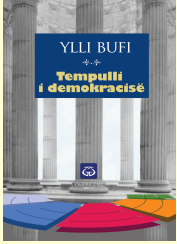
Raportet Parlament - Qeveri

Progresi i demokratizimit nuk është aq shumë i varur nga tipi i sistemit kushtetues sesa nga pushteti dhe efikasiteti i trupës së tij ligjvënëse.

«Forca e pushtetit legjislativ është njëri nga çelësat, madje çelësi institucional i demokratizimit...». Në regjimet që karakterizohen nga një trupë e dobët ligjvënëse, forcimi i saj duhet të jetë si prioritet i parë.

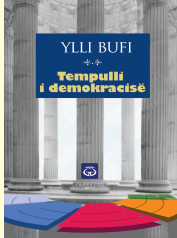

Raportet Parlament - Qeveri

Demokracia atrofizohet në mënyrë thelbësore kur ekzekutivi mbisundon në mënyrë të tepruar në raport me parlamentin. Në këtë rast duket se parlamenti ekziston vetëm për të "vulosur" vendimet e ekzekutivit.

Shteti me një parlament që i mungon kapaciteti për të kontrolluar ekzekutivin ose për të ndikuar në politikat e tij, nuk mund të mendohet demokratik në kuptimin e sotëm.

Raportet Parlament - Qeveri

---

*Brënda kuadrit kushtetues të një vendi,
në ekuilibrin e raporteve Parlament – Qeveri
ndikojnë:*

I. Faktorët politikë,

II. Faktorët strukturorë dhe proçedurial

Raportet Parlament - Qeveri

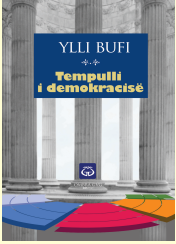

I. Faktorët politikë lidhen kryesisht me problematikën e sistemit zgjedhor dhe atë të sistemit partiak:

së pari, nga raportet midis drejtuesve të qeverisë dhe të opozitës;

së dyti, nga raportet ndërmjet drejtuesve të partive dhe parlamentarëve përkatës;

së treti, nga raportet midis partive brënda koalicionit.

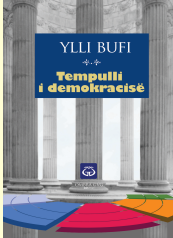
Raportet Parlament - Qeveri

Roli i shumicës qeverisëse në parlament është të shndërrojë në ligj politikat e qeverisë.

Roli i opozitës në parlament është të kundërshtojë legjislacionin e paraqitur nga qeveria duke paraqitur përparësitë e saj alternative, ose një mënyrë të ndryshme të trajtimit të çështjeve që debatohen.

Opozita e mirë duhet të përpiqet të jetë konstruktive. Kjo do të thotë të kundërshtojë vetëm atë legjislacion që bie ndesh qartazi me politikat e opozitës.

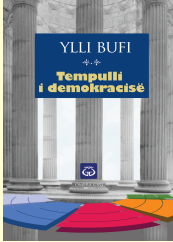
Raportet Parlament - Qeveri

Drejtuesit e shumicës dhe të opozitës konsultohen me deputetët e tyre për të arritur konsensuset e nevojshme.

Ata përpiqen të ushtrojnë pushtetin e tyre për të bindur deputetët kundërshtarë dhe në shumicën e rasteve ia arrijnë qëllimit, por nuk mungojnë rastet që ata të votojnë kundër vijës së partisë.

Grupet parlamentare janë vendi ku deputetët mund të ndikojnë në politikat ose legjislacionin e propozuar

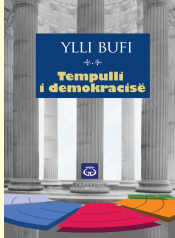
Raportet Parlament - Qeveri

Sfida e qeverive të koalicionit është administrimi korrekt i raporteve ndërmjet partive në koalicion, që shpesh kanë programe dhe prioritete të ndryshme.

Kur koalicionet janë të ngushta numerikisht, partitë e vogla përpiqen të përfitojnë maksimalisht, edhe nëpërmjet presioneve.

Si rregull këto raporte rregullohen me "Marrëveshjen e koalicionit".

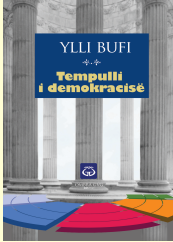

Raportet Parlament - Qeveri

II. *Faktorët strukturore dhe procedural që ndikojnë në ekuilibrin e raporteve parlament – qeveri janë:*

- Rendi i ditës,*
- Procesi ligjvënës,*
- Procesi buxhetor,*
- Procesi i kontrollit parlamentar*

Raportet Parlament - Qeveri

Rendi i ditës:

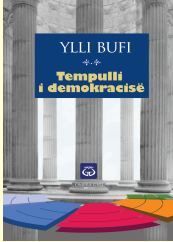
Caktimi i rendit të ditës është pjesë thelbësore e autonomisë parlamentare.

Prej kohësh është sanksionuar prioriteti qeveritar në përcaktimin e rendit të ditës së parlamentit, nëpërmjet të cilit qeveria dominon axhendën e parlamentit.

Në një parlament përfaqësues absolutizimi i prioritetit të qeverisë çon në mosrespektimin e nismave të opozitës.

Duhet që të jenë të qarta dhe pa ekuivoke si "statusi" i qeverisë", ashtu dhe "statusi i opozitës".

Raportet Parlament - Qeveri

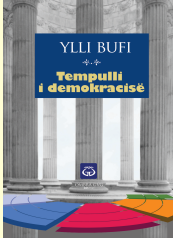

Procesi ligjvënës:

Përsa i përket nismës për ligje të reja, në shumicën e parlamenteve demokratike, është qeveria që mbisundon.

E drejta e amendamentit është një nga parimet bazë të parlamentarizmit.

Shpesh, të mbështetura nga shumica, vendosen rregulla kufizuese. Këto rregulla duhet të ndikojnë më shumë në disiplinimin e procesit se sa në kufizimin e nismës së parlamentarëve për amendamente. Kjo përbën një "terren të rrëshqitshëm".

Raportet Parlament - Qeveri

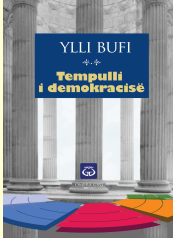

Proçesi i buxhetit:

Buxheti është fushë e ekzekutivit.

Mbisundimi i ekzekutivit në fushën e buxhetit mund të neutralizohet nga ana e parlamentit vetëm nëpërmjet ushtrimit të një procesi sistematik të kontrollit të zbatimit të buxhetit,

Autonomia e parlamentit në fushën e buxhetit është e lidhur me përcaktimin e buxhetit të tij si dhe me kontrollin e zbatimit.

Raportet Parlament - Qeveri

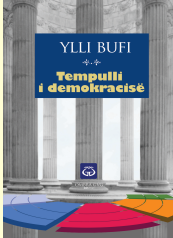

Kontrolli i Qeverisë:

është funksioni më i rëndësishëm i çdo parlamenti që duhet të kryhet si nga shumica qeverisëse, ashtu dhe nga opozita.

Ndërsa deputetët e opozitës janë plotësisht të motivuar të ushtrojnë atributet e kontrollit, nuk është e njëjta gjë për ata të shumicës qeverisëse. Shumica qeveritare predominohet nga besnikëria partiake.

Disiplina e shumicës parlamentare dhe forca e opozitës vlerësohet me votimin e besimit

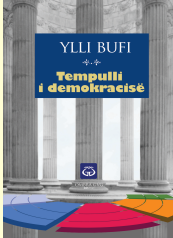

Raportet Parlament - Qeveri

Parlamentet mund të ushtrojnë mënyra të ndryshme të kontrollit mbi qeverinë, mbi ministra të veçante, mbi politikat publike, etj

Kontrrolli i parlamentit ndaj qeverisë nuk duhet të shprehet thjesht si kundërvënie antagomiste, apo thjesht si bllokim i qeverisë. Një qasje e tillë negative, sidomos kur është e pamotivuar, ka pasoja negative për vetë parlamentin dhe për vet opozitën

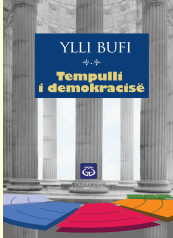
Raportet Parlament - Qeveri

Parlamenti është vendi i përfaqësimit politik ku alternativat qeverisëse transformojnë preferencat në vendime përmes politikave publike.

Parlamenti është vendi ku një shumicë mbështet qeverinë, dhe një opozitë kritike, që kontrollon, që propozon, që kandidon për të zëvendësuar qeverinë.

Ky është ekuilibri i pushteteve legjislativ- ekzekutiv që duhet të garantoj një parlament demokratik.

Raportet Parlament - Qeveri

EkUILIBRI relativ i pushteteve legjislativ-ekzekutiv është një dinamikë në evoluim të vazhduar, që ulet apo ngrihet me ndryshimin e zhvillimeve politike.

Kjo është arsyeja pse parlamentet demokratike, sidomos ato të vendeve në tranzicion demokratik, nëpërmjet reformave synojnë të vendosin baraspeshën e duhur të pushteteve, në mënyrë që sistemi demokratik të jetë funksional.

FUND

